

Volume 6/5 December 2018

p. 571/581

**TEACHING VERBS TO A1 LEVEL WITH
MOVING PICTURES IN TURKISH AS A
FOREIGN LANGUAGE**

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Hareketli Resimlerle

A1 Düzeyinde Eylem Öğretimi

Can AKCAOĞLU¹

Abstract

In foreign language teaching and teaching Turkish as a foreign language, vocabulary is matter of cruciality. To be able to enlarge learner's vocabulary, different methods and techniques are implemented to teaching. Various teaching practices are upheld for different word forms. Naturally, it is mainly aimed that acquisition and continuing development take place. In this study, the usage of moving pictures (GIF) on computer, smart phone and tablet, which emerged with the optimized technology, was proposed in relation to teaching Turkish as a foreign language and it is aimed to explain a technique suggestion directed to teaching verbs. In this proposal, the basic level Turkish learners are aimed to teach verbs with GIF implemented activities which are considered as functioning. This function refers to the contribution of verb's memorability, opportunity of implementing a practical technique and managing the lesson time. Selection of moving pictures is related to difficulty of teaching verbs. The material is considered as functional especially for basic level learners. In other words, basic level learners need embodiment more than higher levels. Within the context, it is mentioned that the structure, feature and benefits of possible functions in lesson implementation of moving pictures are useful to various researchers favouring visuals. With this technique, an increase in diversity of materials is expected. Especially, this technique is considered as a comfortable option with familiar material in learning process of learners under middle age. In the study, after literature review, case study and experimental practice are followed as method.

Key words: Teaching Verbs, GIF, Teaching Turkish to Foregners

Öz

Yabancı dil öğretiminde ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencilerin söz varlığı kritik bir konumda bulunmaktadır. Öğrencilerin söz varlığını genişletmek amacıyla sözcük öğretimi için çeşitli yöntem ve teknikler uygulanmaktadır. Farklı sözcük türleri için farklı öğretim uygulamaları yapılabilir ve yapılmaktadır. Elbette, temel olarak hedeflenen, öğrencilerin dili edinmesi ve gelişimini sürdürmesidir. Bu çalışmada, teknolojinin gelişimiyle birlikte ortaya çıkan ve bilgisayar, akıllı telefon, tablet gibi araçlarda kullanılabilen hareketli resimlerin (GIF) yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanımına dair öneri yapılmıştır ve eylem öğretimine yönelik bir teknik önerisini açıklamak amaçlanmıştır. Bu öneri, temel düzey Türkçe öğrencileri için yapılacak eylem öğretimi uygulamalarına yöneliktir. İlgili malzemenin yapı olarak eylem öğretimine uygun olduğu düşünülmektedir. Söz konusu uygunluk, eylemlerin akılda kalıcılığına katkı, öğretim etkinlikleri sırasında pratik bir teknik uygulama olanağı ve iyi zaman kullanımı kapsamındadır. Hareketli resimlerin seçimi de eylemlerin aktarılmasındaki zorlukla ilişkilidir. İlgili

¹ Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Doktora Öğrencisi.
canakcaoglu@hotmail.com

malzemenin öncelikli olarak temel düzey açısından daha işlevsel olduğu düşünülmektedir. Çünkü temel düzey öğrencilerinin ileriki düzeylere göre somutlaştırmaya daha fazla gereksinimi bulunmaktadır. Bu bağlamda, hareketli resimlerin yapısı, özellikleri ve olası ders uygulamalarında yararlanılabilecek işlevleri ile farklı kişilerin bu hareketli resim/animasyonları kullanımından söz edilmiştir. Önerilen teknik doğrultusunda, öğretim uygulamalarında kullanılan malzemelerin çeşitliliği açısından artış olacağı düşünülmektedir. Bu tekniğin, özellikle bugün orta yaşın altındaki yaşlarda olan öğrencilerin aşına oldukları malzeme ile kendilerini öğretim/öğrenim sürecinde konforlu hissetmesi için bir yol olması beklenmektedir. Çalışmada yöntem olarak literatür taramasının ardından, eylem araştırması ve deneysel uygulama izlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eylem Öğretimi, GIF, Yabancılara Türkçe Öğretimi.

Giriş

Yabancı dil öğretimi, çeşitli ders malzemelerinin kullanıldığı bir alandır. Bunların içinde görsel ve işitsel başta olmak üzere, sürekli güncellenebilir nitelikte olan malzemeler bulunmaktadır. Bunun nedeni, öğrencinin kazanması hedeflenen dinleme, okuma, konuşma ve yazma olmak üzere temel dil becerilerinin de çeşitli olmasıdır. Bu becerilerin kazanılması için de öğretim sırasında kullanılan malzemelerin becerilere göre çeşitlendirildiği; etkili ve kalıcı öğretim uygulamaları gerçekleştirmek için çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi özelinde, lisansüstü çalışmaların zaman içerisinde artışını ele alan çalışmalar da bulunmaktadır (Büyükkiz, 2014).

Yabancı dil öğretimi malzemelerinin bir kısmını görsel malzemelerin oluşturduğu, ilgili malzemelerin yapılarından hareketle görülebilmektedir. Bu ders malzemeleri ile yabancı dil öğretimi bağlamında uygulanabilecek çok sayıda etkinlikten birinin sözcük ve hatta daha özelde eylem öğretimi olduğu söylenebilir. Görsel malzemelerin etkisiyle öğrencilerin görsel okuma yeteneklerinden faydalanılarak daha çok sözcük ile anlatılabilecek iletiler için kısa ve yararlı yollar kullanılmaktadır. Çalışmadaki amaç da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde eylem öğretimi için katkı sağlayıcı bir malzeme türü olarak hareketli resimlere dikkat çekmek olacaktır. Günümüzde teknolojinin ve buna bağlı olarak genel ağın (internet) yaygın kullanımı, insanların hizmetine farklı biçimlerde ürünler sunmuştur. Bunlardan ele alınacak olan, bir çeşit hareketli resim formatı olarak tanınlabilecek GIF (Graphics Interchange Format) uzantılı dosyalardır. Çalışmada ilgili eylem öğretimine yönelik uygulama önerileri A1 düzeyi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarının başlangıçta sunduğu eylemlerle sınırlı tutulacaktır. Ele alınacak bu dosya türünün, -diğer düzeylerde de işe yarama kapasitesi olsa da- özellikle temel düzeyde eylem öğretimi açısından işlevsel olarak daha değerli olduğu düşünülmektedir.

Amaç

Çalışmada, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde eylem öğretimi için bir teknik önerilmiş ve bu öneri açıklanmaya çalışılmıştır. Önerinin merkeze aldığı ana malzeme -kısaltma adıyla- GIF uzantılı hareketli resimlerdir.

Bu teknik ile yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders içerisinde gerçekleştirilen eylem öğretimi uygulamalarının daha akıcı, kalıcı ve zaman açısından daha tasarruflu biçimde olması hedeflenmektedir.

Yöntem ve Sınırlılıklar

Çalışmada, literatür taramasının ardından, eylem araştırması ve deneysel uygulamadan elde edilen deneyim aktarılmış; bu bağlamda katkı sağlayıcı türde bir çalışma yapılmıştır. İlgili uygulamanın bir pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Ancak veri elde etme

noktasında kısıtlı bir süre içinde uygulanması gerekliliği yanında, ele alınan eylemler öğrencilerin ilk başta öğrenmesi gereken eylemler (ve sadece sözcük düzeyinde) olduğundan olası bir ilk test-son test vb. bir uygulamanın sonucunun sağlıklı olmama olasılığı, çalışmayı bu yönde gerçekleştirmeye yönlendirmiştir. Sağlıklı bir sonuç için öğrencileri diğer olası etkenlerden izole etmek gerekmektedir fakat bu da pek olası değildir.

Ele alınan eylemler, -aşağıda aktarılacak olan- Yedi İklim ve Yeni Hitit kitaplarının yabancı dil olarak Türkçe öğretimi A1 düzeyini bulunduran ünitelerinden elde edilmiştir. Özellikle bu düzeyde somutlaştırmanın gereği daha yüksek düzeyde görülmüş ve buna yönelik bir öneri oluşturulmuştur. Ayrıca söz konusu hareketli resimleri bir belge üzerinde teknik olarak görme olanağı bulunmadığından ilgili hareketli resimlerin bağlantıları okuyucuların kastedilen biçimleri elektronik ortamda görmeleri için şekillerin altına yerleştirilmiştir.

Yabancı Dil Öğretiminde Sözcük Öğretimi

Dil, sözcüklerden oluşur. Sözcük ise “bir ya da birden çok sesbirimin oluşturduğu, yazıda iki boşluk arasında yer alan, çoğu kez anlamsal bir birim oluşturan (...) ses ya da sesler öbeği” (Vardar, 2007, s. 181) olarak dilin kullanımına aracılık eder. Dilde, anlatılmak istenen duygu, düşünce, his veya verilmek istenen ileti belirli dil bilgisel kurallar içerisinde sözcüklerle ifade edilir.

Bir dilde konuşurun istediği yargıyı bildirebilmesi ve iletisini alıcıya gönderebilmesi için o dildeki karşılığı olan sözcükleri bilmesi gereklidir. Ana dili kullanımı sırasında -normal şartlar altında- bireyler oldukça konforludur. Ancak yabancı dilde ifade edilmek istenen iletiler için sürekli bir sözcük öğrenme gereksinimi bulunur. Bu gereksinimin bir kısmı öğrencinin kişisel uğraşısıyla karşılanabilirse de dil öğretim uygulamaları içerisinde öğretici oldukça önemli bir role sahiptir. Sözcüklerin önemi konusunda Swan (1985, s. 81), sözcükler olmadan işlevin yapılardan daha iyi olmadığını ve göndergesel sözcüklerin genel amaçlı dil dersleri için büyük bir öğrenim yükü olduğunu söyler. Bu şekilde sözcük öğretimine vurgu yapar.

Birçok sözcük ve sözcüğün doğru, uygun kullanımı (bireysel öğrenim etkinlikleri dışında) öğretim ortamı içerisindeki uygulamalarla olmaktadır. Demirel (2014, s. 115), yabancı dilde sözcük öğretimi yapılırken olası sınıf içi uygulamalarıyla ilgili olarak görsellikten yararlanmayı, gerçek nesnelere, öğreticinin jest ve mimikleri; dergi, mecmua, gazete ve duvar resimleri, flaşkart, poster, afiş gibi araçlar; tahtaya çizilebilecek şekil ve resimler; film şeritleri, slaytlar ya da tepegöz saydamları gibi malzemeleri örnek göstermiştir. Bugün ise teknolojinin gelişimiyle birlikte bilgisayar aracılığıyla farklı malzemeler, dil öğretimi ve özelde sözcük öğretimi açısından belirli potansiyel sunan dosya türleri bulunmakta ve e-öğrenme olanağı sağlayan platformlar yaygınlaşmaktadır.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Malzeme Çeşitliliği ve Görsel Kullanımı

Yabancı dil öğretiminde malzeme/materyal tasarımı, diğer dillerde olduğu gibi Türkçe için de bir çalışma alanı oluşturmaktadır. Malzeme çeşitliliği açısından yazılı, görsel ve işitsel malzemeler türlü özellikleriyle işlevsel olmaktadır. Öğretim uygulamaları gereği farklı türlerde malzemeler ders etkinliklerinin içinde yer almaktadır ve çalışmada görsel malzemeler ele alınacaktır. Öğretimde basılı ders kitapları aktif olarak kullanılmakla birlikte, Arslan ve Adem (2010, s. 66-67), görsel niteliği de bulunan araçları şöyle sıralamışlardır:

a- Görsel ve işitsel araçlar.

1. Video Filmi
2. Televizyon
3. Bilgisayar
4. DVD-VCD Oynatıcısı
5. Projeksiyon Cihazı ve Multimedya
6. Diğer İşitsel Araçlar (MP3)

b- Görsel araçlar şu şekilde sınıflandırılmıştır.

1. Ders Kitapları
2. Resimler ve Flaş Kartlar
3. Posterler
4. Yazı Tahtaları

Bu araçlar, teknolojinin gelişimiyle birlikte öğreticilere ve öğrencilere farklı olanaklar sunmaktadır. Bugün, neredeyse herkesin kullandığı akıllı telefonlar, telefon işlevlerinin yanı sıra, deyim yerindeyse bir cep bilgisayarı gibi bir işlev de görmektedir. Bu bağlamda, elektronik olanaklar ve bu olanaklar aracılığıyla üretilen malzemeler çağın gereği konumuna gelmektedir. Dolayısıyla, öğreticinin de güncel olanakları kullanması ve uyarlaması bir zorunluluk değilse de çağdaş öğretim uygulamaları yapması açısından önem taşımaktadır. Farklı bakış açıları da bu düşüncede toplanmıştır (Güzel ve Barın, 2013; Karakoç Öztürk, 2016; Şengül, 2014). Ayrıca Sezgin (2002), çalışmasında görsel malzemelerden yararlanmanın öğretimin niteliğini arttırdığını gösteren verilere ulaşmıştır.

Öğretmen, dil öğretiminde çeşitli malzeme kaynaklarıyla birlikte, görsellerden azami etkiyle faydalanmak için yoğun bir dağarcık toplamalıdır (Byram, 2006, s. 959). Özellikle somut sözcükler için görsel malzeme kullanımı oldukça yaygındır ve –yukarıda da bahsedildiği üzere- önerilmektedir. Bu, temel düzey yabancı dil öğretimi kitaplarında ve poster, sözcük kartı gibi malzemelerde görülmektedir. Ayrıca sınıf içi etkinlikleri açısından akıllı tahtalar da bu tür bir işlevi yerine getirmektedir.

Bir öğreticinin öğretim etkinliğine başlamadan önce ilgili derste işleyeceği gerek dil bilgisi gerek o dersteki tema/konu/içeriğe hâkim olması beklenmektedir. Bu açıdan bakıldığında, öğretici gereken hâkimiyeti sağlamak için işlevsel olarak isabetli malzemeleri toplamalı veya geliştirmelidir. Harmer (2001, s. 135), görsel malzemelerin *süsleme* sözcüğüyle andığı özelliğiyle, metni canlandırdığını ve okuyuculara (veya öğrencilere) dış dünyadan bir manzara sunduğunu söyler. Ayrıca görsel malzemenin en azından sınıfın bazı üyeleri için cazibeyi güçlü bir şekilde arttıracığını ve (görsel olarak uyarlanmış) görsel malzemenin öğrencileri [konuya] bağlamak için bir gücü olduğunu belirtir. Bu noktada, malzemeler, işlevinin yanı sıra öğrenciler açısından dikkat çekici ve canlandırıcı nitelik de taşımalıdır.

Geleneksel ders kitapları birçok öğretmen için başvurulacak ilk kaynaktır fakat görüntüler veya sağlanan destek ile uyarlanarak canlandırıcı malzemeler çok daha

fazlasını sunabilir. (...) Basılmış veya dijital formatta malzemeler yararlanılabilir seçenekler arasındadır. İkincisi [dijital formattaki malzemeler] günlük rutinlerini [teknolojik araçlar] aracılığıyla gerçekleştiren dijital doğal öğrenciler için daha yardımcıdır (Agius, 2016, s. 43). Hedef dil ile ilgili malzemelerin, öğrencilerin günlük hayatında kullandığı tanıdık araçlar ile bütünleşmiş olması etkinliğini arttıracaktır. Çünkü öğrenci yabancı dil öğrenme sürecinde yabancı değil, daha tanıdık bir dünyada olacaktır. Ayrıca yazar canlandırıcı malzemelere dikkat çekerek birçok sosyal medya veya akıllı telefon uygulaması ile çalışmasını örneklendirmiştir.

Yabancı dil öğretiminde teknolojinin kullanımı, yukarıda sözü edilen görsel ve işitsel araçlarla örneklendirilmişse de teknolojinin günden güne tanık olunan gelişimi farklı olanaklar sunmakta ve güncellenmektedir. Bunun aracılığıyla, öğrencilerin farklı yeteneklerine ve algılama yetilerine yönelen malzemeler daha işlevsel olacaktır. Çalışmada öne çıkarılan hareketli resimler (GIF) de yine öğrencilerin görsel okuma becerilerini kullanıma yöneliktir. “Görsel okuma, resim, kroki, grafik, sembol, şekil, renk gibi görsellerle, doğa ile sosyal olayları okuma, anlama, yorumlama ve zihinde yapılandırma sürecidir” (Güneş, 2014, s. 186). Bu tanımlamadan hareketle, hareketli resimlerin de öğrencilerin bu yetisini çalıştıracak nitelikte olduğu söylenebilir.

Tartışma

Dil öğretimi uygulamalarında, özellikle temel düzeyde yapılan sözcük öğretimi uygulamaları, çevredeki somut eşya ve nesnelerin karşılıklarını kapsamaktadır. Bir sınıf ortamı, günlük yaşamda kullanılan birçok nesnenin öğretimine uygun malzemeler sunar. Bu türden bir ortamda *kapı, pencere, anahtar, cüzdan, defter, kitap, kalem* vb. nesneler kolaylıkla öğretilir. Sınıf ortamında bulunmayan nesneler için ise teknoloji desteği kolay ve pratik çözümler getirme potansiyeli taşımaktadır.

Eylemler ise ifade ettiği iş, hareket, oluş ile adlardan ayrılmaktadır ve yabancı dil öğretimi bağlamında birtakım özellikleriyle öğrenilmesi veya hatırlanması daha güç olabilmektedir. Bunlardan biri, ortak sesler taşıyan eylemler olarak gösterilebilir. Örneğin, *al-, at-, as-* veya *taşı-, taşın-* gibi eylemler seçse benzerlik taşımaktadır ve Türkçe öğreniminin başlangıcında olan bir öğrenci için kafa karıştırıcı olma olasılığı vardır. Bu durumun yanı sıra yabancı dil olarak Türkçe öğretimi uygulamalarında yaygın olarak başta yer alan şimdiki zaman çekiminde *git-, et-, dinle-* gibi eylemlerde gerçekleşen ses olayları öğrencilerin ana dillerine bağlı olarak da oldukça zorlayıcı olabilir.

Teknolojinin sunduğu olanaklar, öğrencilerin daha etkin ve dikkat çekici öğretim uygulamaları yapması için teşvik edici olabilir. Özellikle görsel malzemeler ile kalıcılığın artırılma olasılığının yükseltilebileceği düşünülmektedir. Byram (2006, s. 742) dil öğrenimine gerçekçi bir yaklaşımın görsel ve işitsel medyanın özel kullanımına yönlendirdiğini söyler. Sadece dört mevsim gibi duvardaki resimlerle bağlantı kurularak değil, ayrıca sözcük öğretiminde de faydalanılabileceğini, hatta dil bilgisini görsellerle anlatmak ve konuşmalar üretmek için de kullanılabileceğini belirtir. Dolayısıyla bu araçlar ile yapılacak uygulamalarda öğreticinin yaratıcılığı da bir etkidir. Malzemeler kullanıma açıktır; nasıl kullanılacağı ise öğreticiye ve öğreticinin öğrenen kitleye dair öngörüsü ve bilgisine bağlı olarak değişir. Bir sözcük öğretimi uygulaması olarak hareketli resimler de alternatifler arasındadır. Daha özelden ise eylem öğretimi için uygun bir malzeme olarak görülmektedir.

Hareketli resimler, bilişimin gelişmesine paralel olarak, Twitter, Pinterest gibi popüler olarak kullanılan bilgisayar, tablet veya akıllı telefon uygulamalarında ve sosyal medya sitelerinde günden güne daha fazla yer almaktadır. Yapısı, genellikle birkaç saniyeden

oluşan ve bir döngü olarak tekrar eden hareketli resim veya kısa film olarak tarif edilebilir. Bu hareketli resimlerin yabancı dil ve özel anlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yararı özellikle eylem öğretiminde ortaya çıkacaktır. Hareketli resimlerin dinamik yapısı, gösterim durumunda olduğunda bir işi, hareketi, oluşu; bir eylemi tüm doğasıyla gösterme kapasitesine sahiptir. Hareketli resimlerin sosyal medyada yaygın kullanımı çok kısa süreli hareketleri içerdiği için birden fazla eylemin sığamayacağından (veya sığsa bile ders malzemesi olarak kullanılacak durumlar için düzenlenebilir olduğundan) resmi tek bir eyleme odaklama olanağı bulunmaktadır.

Hareketli resimler, ortalama bir resim veya fotoğrafla karşılaştırıldığında ise bir avantaj sağlar. Örneğin, bir sandalyede oturan bir adam resmi ya da fotoğrafı, ad olarak *insan*, *erkek*, *sandalye* sözcüklerini; eylem olarak ise *otur-*, *düşün-*, *bekle-* eylemlerini çağrıştırabilir. Başka bir örnek olarak; yarı açık bir pencerenin sapını tutan bir kişinin resmi, o kişinin pencereyi açtığı ve *kapattığı* izlenimini uyandırabilir. Bir eylemi kesit olarak gösterebilen hareketli resimler ise tam olarak ilgili eylemin gerçekleşme anını taşıdığından öğrenciler açısından, anlamın belirsizliği olasılığını azaltmaktadır. Bu durum, gerek bir sınıf içinde öğretmenin sağladığı bilgilerle olsun gerekse çevrim içi bir öğrenme ortamında gösterilsin, bir resim veya fotoğrafı çok daha net bir gösterim sağlar. Ayrıca resimler, adlar için işlevsel de eylemlerin doğası gereği taşıdığı hareketi göstermesi açısından GIF formatlı görsel malzemeler çok daha pratik bir anlatım olanağı sunacaktır.

Hareketli resimler, herhangi bir öğretim ortamında, sunumlara eklenerek kullanılabilir. Bu, sununun bir sayfasına eklenen bir hareketli resmin ve eylemin master durumunda eklenmesi ile kullanılabilir. Özellikle A1 düzeyinde, öğrencilerin bir sözcüğün hedef dilde yapılabilecek bir anlatım ile net öğrenilememesi sorunu yaşayabileceği ve yeni bir sözcüğün öğrenimi için somutlaştırmaya gereksinim duyacağı düşünüldüğünde, söz konusu gereksinimi ilgili sunular karşılayabilir. Öğrenci için somutlaştırılmış eylemler bu şekilde, dikkat çekici, canlandırıcı ve akılda kalıcı bir öğretimle aktarılabilir. Lewis (1999, s. 115-116) ise, dil bilgisi/söz dağarcığı ikiliğinin yanlış olduğunu, sınıfta “yeni sözcükler” tanıtıldığında sadece sunulup kaydedilerek alınmadığını; en azından esas olarak birlikte bulunduğu, belki sözcüğü içeren bir veya iki kurumsallaşmış cümlenin kaydedilmesi gerektiğini söyler. Bu düşünceye bağlı olarak A1 düzeyinde, eylemlerle henüz karşılaşmamış öğrencilere eylemleri hareketli resimlerle öğretmenin yanında, temel düzeyde ilk eylem çekimi yapılacak *şimdiki zaman* ile uyumlu bir duruma getirilen etkinlikler gerçekleştirilebilir. Bu türden bir uygulamada öğretilen eylemlerin çekimlenmiş biçimleri de sunuda yer alabilir. Bu yolla öğrenciye daha zengin bir girdi sunulabilir.

Olası bir sunumda, gösterilen hareketli resimler gelişigüzel olmamalıdır. Seçilen hareketli resimler, öğretilmek istenen eylemleri tam olarak göstermeli; eylem dışındaki unsurlar ön plana geçmemelidir. Ayrıca olanaklar elverdiği sürece hedef kitle için anlamlı olacak ortak imajlar kullanılmalıdır. Çünkü öğrenci de bazı zihinsel imajlara sahiptir. Bu, aynı zamanda öğrencinin, ilgisini çeken bir görselle ilgili eylemi eşleştirmesiyle öğrenimin kalıcılığına katkı sağlayabilir.

“Kitap” için bir zihinsel imajın görsel, dokunulabilir ve diğer algısal nitelikleri, imajlara dayanan göndergesel nesnelerin akla getirdikleri ile benzerdir. Zihinsel imajlar duygusal olarak yüklenmiş olan, fiilen tecrübe edilmiş etkili bir nesnenin varlığı dolayısıyla içgüdüsel özelliklere sahip sözcük veya öbeklerle (ör. “Öğretmenimi seviyorum.” veya “Matematikten nefret ediyorum.”) uyandırılır. Sözel işlemenin aksine, sözel olmayan ardışık simgelemeler aynı

doğrultuda veya eş zamanlı olarak kodlanabilir/düzelenebilir. (...)
Okula karşı hoşnutsuzluk duyan bir öğrenci olması durumunda
“nefret”, “can sıkıcı” veya “korku”ya benzeyen sözel ilişkileri ortaya
çıkabilir (Clark ve Paivio, 1991, s. 152, 153).

Bu duruma bağlı olarak, öğrencilerin ülkeleri, dinleri, sosyal ortamları ve düşünce yapılarına karşı herhangi kırıcı, saldırgan veya sert bir biçimde aykırı olabilecek görsellerin kullanılmamasına dikkat edilmelidir. Olası bir öğrenme ortamı olan sınıfta, öğretici saygı çerçevesi içerisinde gerçekleşen ve sürdürülen bir düzen kurmalıdır. Bu açıdan da fazladan üstlenilen duyarlılık zararlı olmayacaktır.

Çalışmada, dikkat çekilen malzeme olan hareketli resimlerle yapılacak eylem öğretiminin A1 düzeyinde etkili olacağı düşünülmektedir. Söz konusu düzeyde öğrencilerin eylem çekimi ile karşılaşacağı ilk dil bilgisi yapısı *şimdiki zaman* olacaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları da bu yargıyı doğrulamaktadır. Bunun yanında animasyonun dil bilgisi öğretimi ve öbek eylem öğretimi konularında da çalışmalar bulunmaktadır. Koller, (2007, s. 23, 25, 27, 118) çalışmasında, ses birimleri, biçim birimleri ve cümle yapısını öğreten canlandırmaları örneklendirmiştir. Bu örnekler, yabancı dil öğretiminin dil bilgisel alanlarında da teknolojik desteğin nasıl kullanılacağına dair farklı uygulamalar sunmuştur.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarından Yeni Hitit (Ankara Üniversitesi, 2011, s. 20-27) ve Yedi İklim (Yunus Emre Enstitüsü, 2015, s. 44-52) setlerinin A1 düzeyindeki ders kitapları da toplu hâlde eylem öğretimine şimdiki zamanı içeren üniteye yer vermiştir. Buna göre iki kitapta da 2. üniteye eylem öğretimi başlamaktadır. Kitaplarda, ilgili üniteye şimdiki zaman ve eylem öğretimi etkinliklerinde verilen eylemler ise şu şekildedir:

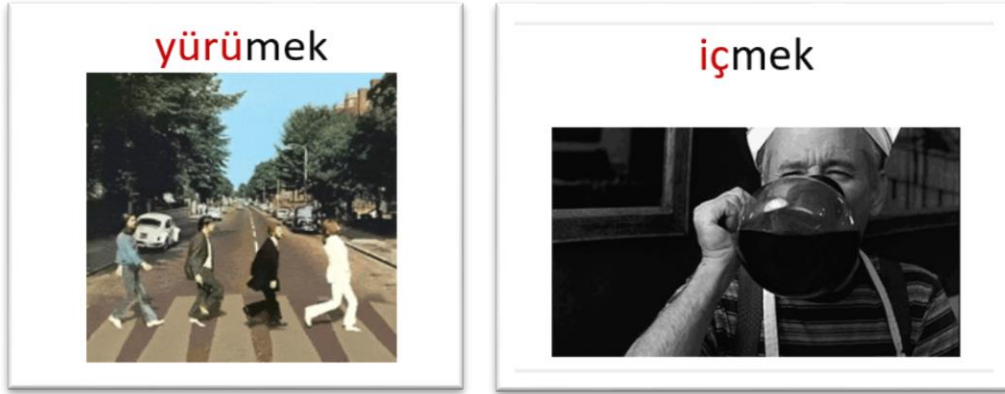
Tablo 1: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarının şimdiki zaman ünitesindeki eylemler.

Kitaplar (Eylem sayısı)	Eylemler (alfabetik)
<i>Yeni Hitit</i> (47)	al-, bak-, başla-, bin-, (gitar) çal-, (ders) çalış-, (fotoğraf) çek-, dağıt-, dinle-, (hediye) et-, evlen-, gel-, gez-, git-, gül(ümse)-, hazırla-, iç-, indir-, kaç-, kalk-, konuş-, koş-, (bilgisayar, araba) kullan-, oku-, otur-, oyna-, öğren-, pişir-, tanış-, sev-, sıkıl-, sil-, sor-, uyu-, yağ-, (resim, kahvaltı, spor, tatil, alışveriş) yap-, yaz-, ye-, yorul-, yürü-, yüz-.
<i>Yedi İklim</i> (37)	aç-, ağla-, al-, (topu) at-, atla-, başla-, bekle-, (bisiklete) bin-, bit-, (yardım) et-, çık-, gel-, gir-, git-, giy-, gül-, hazırla-, iç-, kokla-, koş-, oku-, otur-, oyna-, pişir-, sat-, sev-, seyret-, sil-, söyle-, sula-, taşı-, tat-, uyu-, (topu) yakala-, yaz-, ye-, yıka-.

Yukarıda belirtildiği üzere, bir ünite içerisinde çok sayıda eylemle karşılaşmaktadır. Bunların tümünün öğretici tarafından canlandırılması güçtür ve aynı zamanda öğretim uygulaması sırasında oldukça vakit alması olasıdır. Dolayısıyla hareketli resimler, harcanan zaman ve enerji açısından da yarar sağlamaktadır. Plass, Chun, Mayer ve

Leutner (2003, s. 236) de *multimedia* ile desteklenmiş yabancı dil öğretiminin -öğrencilerin öğrenme yetenekleri düşük veya yüksek olsa da- sözcük edinimine olumlu bir etki yaptığını açıklamaktadır. Ayrıca insan-bilgisayar etkileşiminin ve animasyonun öğrenme sonuçlarına ve öğrenmenin psikolojik işleyişine olumlu katkı sağladığı da ortaya konmuştur (Zhang, Zhang, Duan, Fu ve Wang, 2010, s. 79). Devi (2005) de çalışmasında animasyon filmlere ve GIF dosyalarına eylem öğretimi bağlamında dikkat çekmiş ve motivasyonu artırma, duygusal etkileri azaltma, kaygı düzeyini düşürme, animasyonla birlikte gelen altyazıyla bağlamsal kavramayı geliştirme, sadece yazılı metne kıyasla kavramların akılda tutulmasına yardım etme ve görsel ve sözel okuryazarlığı besleme gibi yararlarını açıklamıştır. Özetlenecek olursa doğru malzemelerin seçimi aracılığıyla, yabancı dil öğretim ortamını, öğrencilerin canlanmış, neşeli ve öğrenmeye odaklanmış olduğu duruma getirmek için olanak vardır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de öğretim etkinlikleri geliştirilmeye açıktır ve hareketli resimlerin yukarıda açıklanan üstünlüklerinden yararlanmak, öğretim uygulamalarının niteliğini arttıracaktır. Çalışmada anlatılan sunum biçimi şu şekilde örneklendirilebilir:

a

b

Şekil 1: Hareketli resim ile eylem öğretimi örneği.

a) <https://giphy.com/gifs/animated-the-beatles-QpWDP1YMziaQw>

b) <https://media.giphy.com/media/eWLDhSJ206rUQ/giphy.gif>

Burada gösterilen örnekte (Şekil 1) eylem master durumunda verilmiştir. Bununla birlikte öğreticinin master ekinin ne olduğunu aktarması uygun olacaktır. Buradaki şekliyle, yalnızca eylem öğretimine odaklanılmıştır.

a

b

Şekil 2: Hareketli resim ile eylem öğretimi ve örnek tümce örneği.

a) <https://giphy.com/gifs/soccer-cristiano-ronaldo-cr7-NvLzDSmFEGY6c>

b) <https://media.giphy.com/media/VJUnVKFY5nm9y/giphy.gif>

Burada verilen örnek (Şekil 2) ise, olası bir şimdiki zaman öğretimi uygulamasında kullanılacak bir düzende oluşturulmuştur. Şekil 1'den farklı olarak eylemin nasıl çekimlendiğini gösteren birer tümce de bulunmaktadır. İki örnekte de dünyanın birçok yerinde bilinen ve tanınan, yüksek popülerliğe sahip kişiler kullanılmıştır. Bu yolla hareketli resimlerin öğrencinin yeni eylemleri akılda tutmasını kolaylaştırması beklenmektedir. Örnekler, doğal olarak değiştirilebilir olmakla birlikte, öğrencilerde belirli imgeler ile eylemlerin hatırlatıcı olması amacıyla bu yolla düzenlenmiştir. Genel ağ ortamında bulunabilecek seçenekler ise neredeyse sınırsızdır.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmada, teknolojik gelişmelerin yabancı dil öğretimine etki etmesiyle ortaya çıkan olanaklardan biri olan hareketli resimlerin (GIF) özellikleri ve olası kullanım biçimleri olarak eylem öğretimi ve şimdiki zaman kipinin kullanımındaki potansiyel yararı anlatılmıştır. Eylem öğretimi bağlamında, öncelikli olarak öğretim-öğrenim aşaması; sonrasında ise öğrencinin hatırlaması önem taşımaktadır. Sözlü veya yazılı olarak sadece bir eylem öğretimi uygulamasına göre daha dikkat çekici olduğu düşünülen hareketli resimlerin çeşitliliği oldukça yüksektir. Ayrıca çalışma içerisinde farklı yerlerde de animasyon, anime edilmiş görsel malzemeler ve hareketli resimlerin dikkat çektiği ve öğretim etkinliklerinde yer aldığı görülmüştür. Ele alınan uygulama önerisi, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin A1 düzeyinde ilk karşılaştığı eylemler üzerine yapılmıştır.

İlgili öğretim tekniği önerileri bu çalışma öncesinde pilot uygulama düzeyinde gerçekleştirilmiştir ancak bu konuda veri elde etme amaçlı bir çalışma yapılmamıştır. Bunun nedeni, öğrencilerin henüz ilk eylem öğretimine girecek olmasından dolayı düşük sayıda eylemi ezberleme olasılığıdır. Ayrıca yine düşük sayıda eylem olması, bir öğretim süreci içerisinde yer alan birçok değişkenin etkisine açık bir çalışma durumu

oluşturacaktır. Farklı etkenlerden tümüyle yalıtılmış bir uygulama yapılabilmesi öngörülmemektedir. Bu nedenlerle veri sunma ve değerlendirme odaklı bir çalışmanın yeterince güvenilir olmayacağı düşünüldüğünden, teknik önerisi niteliğinde karar kılınmıştır.

Hareketli resimler aşağıda belirtilen özellikleri açısından önerilmektedir:

- İlgili malzeme, dinamik yapısı dolayısıyla eylem öğretimine uygundur. Eylemlerin anlık bir kesiti değil, birkaç saniyelik hareketi gösterilmektedir.
- Öğretim sürecinde bir bilgiyi görselleştirme ve somutlaştırmadan yararlanmanın uygulamayı daha verimli duruma getireceği bilinmektedir.
- Görsel malzemenin, dikkat çekme konusunda daha etkili olduğu bilinmektedir; bununla birlikte, daha eğlenceli olarak tanımlanabilecek malzemeler ile öğrencilerin güdülenmesi arttırılabilir.
- Çalışmada sözü edilen düzey, her ne kadar temel düzel olsa da ilgili malzemelerin orta ve ileri düzeyde de farklı etkinlikler için kullanım alanı bulabileceği düşünülmektedir.
- Hareketli resimler, düzeyden bağımsız olarak, çeşitli temalar etrafında kurulan üniteler için, ilgili özel veya kamusal alanda gerçekleştirilen eylemlere yönelik olarak da sunumlar hazırlanarak aynı işlevsellikten yararlanılabilir.
- Malzeme, z-kitap vb. ortamlarda kullanılmaya veya uyarlanmaya uygundur.

Kaynakça

- Agius, S. X. (2016). Recalibrating the Teacher's Position as Writer: Using Stimulus-Materials for a More Creative ELT Classroom. D. Xerri ve O. Vassallo (Ed.) *Creativity in English Language Teaching* (s. 67-76) içinde. Malta: ELT Council
- Ankara Üniversitesi TÖMER. (2011). *Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Arslan, M. ve Adem, E. (2010). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Görsel ve İşitsel Araçların Etkin Kullanımı. *Dil Dergisi*, 147, 63-86.
- Büyükikiz, K. K. (2014). Yabancılar Türkçe Öğretimi Alanında Hazırlanan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 203-213.
- Byram, M. (2006). Reform Movement. M. Byram (Ed.) *Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning* (s. 740-743) içinde. Londra: Routledge
- Byram, M. (2006). Visual aids. M. Byram (Ed.) *Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning* (s. 958-960) içinde. Londra: Routledge.
- Clark, J. M. ve Paivio, A. (1991). Dual Coding Theory and Education. *Educational Psychology Review*, 3(3), 149-210.
- Devi, V. A., (2005). Using Animation for Teaching Phrasal Verbs A Brief Indian Experiment. *Language in India*, 5. Erişim: 5 Ocak 2018, <http://www.languageinindia.com/aug2005/animationanitha1.html>
- Güneş, F. (2014). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller* (3. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Harmer, J. (2001). *The Practice of English Language Teaching* (3. bs.). Harlow: Longman.

- Karakoç Öztürk, B. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Tasarımı - Süreç ve Etkinlikler-. F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Ed.). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar - Yöntemler - Beceriler - Uygulamalar* (s. 325-352) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Koller, T. (2007). *Design, Development, Implementation and Evaluation of a Plurilingual ICALL System for Romance Languages Aimed at Advanced Learners*, (Doktora Tezi), Dublin City University, Dublin.
- Lewis, M. (1999). *The Lexical Approach The State of ELT and a Way Forward*. Londra: Language Teaching Publications.
- Plass, J. L., Chun, D. M., Mayer, R. E., Leutner, D. (2003). Cognitive Load in Reading a Foreign Text with Multimedia Aids and The Influence of Verbal and Spatial Abilities. *Computers in Human Behavior*, 19, 221-243.
- Swan, M. (1985). A critical look at the Communicative Approach (2). *ELT Journal*, 39(2), 76-87.
- Sezgin, M. E. (2002). *İkili Kodlama Kuramına Dayalı Olarak Hazırlanan Multimedya Ders Yazılımının Fen Bilgisi Öğretimindeki Akademik Başarıya, Öğrenme Düzeylerine ve Kalıcılığa Etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi: Adana
- Şengül, M. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Kullanımı. A. Şahin (Ed.). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* (s. 227-249) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Vardar, B. (2007). Sözcük. B. Vardar (Haz.). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü* (2. bs.). İstanbul: Multilingual.
- Yunus Emre Enstitüsü. (2015). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitabı A1*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınevi.
- Zhang, L., Zhang, X., Duan, Y., Fu, Z. ve Wang, Y. (2010). Evaluation of Learning Performance of E-Learning in China: A Methodology Based on Change of Internal Mental Model of Learners. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 9(1), 70-82.